

FOSFOR

nummer 1

**HUISHOUDPERSONEEL
DOORBREEKT DE STILTE**

04 FOCUS
HUISHOUDWERK IN ZUID-AFRIKA,
VAN APARTHEID NAAR CONVENTIE 189

07 INTERVIEW
SOCIALE STRIJD
VANUIT EEN GARAGE

09 UIT HET ZUIDEN
DE 'MEISJES' VAN EL SALVADOR

10 UIT HET ZUIDEN
DE ONZICHTBARE HAND VAN HET
HUISHOUDPERSONEEL IN ECUADOR

12 AAN HET WOORD
STRIJDVAARDIGE
HUISHOUDWERK(ST)ERS

14 INTERNATIONAAL
GEEN WEG MEER TERUG

16 EN BIJ ONS
HUISHOUDWERK(ST)ERS
ZIJN ONMISBAAR

18 IN BEWEGING
MYRTLE WITBOOI OP BEZOEK

20 DOE MEE!
NEEM MEE
DE HANDSCHOEN OP

22 OP BEZOEK BIJ
JO IN ECUADOR

FOSFOR is een uitgave van FOS - Fonds voor Ontwikkelingssamenwerking **TIENDE JAARGANG** nummer 1 (januari - februari - maart 2014) **SAMENSTELLING EN EINDREDACTIE** Liesbet Vangeel **VORMGEVING** sp.a grafische dienst **DRUKKERIJ** Druk in de weer - gedrukt met vegetale inkt op 100% gerecycleerd papier **MET MEDEWERKING VAN** Caroline Bal, Stiene Billen, Liesbet Vangeel en Jo Vervecken **FOTO'S** © FOS tenzij anders vermeld. **MEER NIEUWS** van FOS ontvangen? Abonneer je op onze maandelijkse E-nieuwsbrief via www.fos-socsol.be en word fan van FOS op [f](https://www.facebook.com/fossocsol) via www.facebook.com/fossocsol

MET DE STEUN VAN

Met de steun van
DE BELGISCHE
ONTWIKKELINGSSAMENWERKING

*Annuschka Vandewalle,
Algemeen Secretaris*

“Ben jij een koelkast?” - “Neen, waarom?”
“Je lijkt er wel op, want alleen een koelkast blijft werken dag en nacht, terwijl iedereen slaapt.”

Waardering voor huishoudwerk

Deze woordenwisseling tussen een vakbondsleider en een huishoudwerkster legt de vinger op de wonde. Wereldwijd wordt huishoudwerk ondergewaardeerd en niet beschouwd als volwaardig werk.

Huishoudwerk(st)ers verdienen minder dan de helft van de gemiddelde lonen op de arbeidsmarkt. Voor heel wat huishoudhulpen gelden de voorgeschreven beperkingen op de arbeidsduur niet en zijn rustdagen of betaald verlof slechts een droom. Door het gebrek aan erkenning van huishoudwerk is 30% van alle huishoudpersoneel niet beschermd, door geen enkele arbeidswet. Ze genieten geen enkele vorm van sociale bescherming. Dit is onrechtvaardig! Daarom treden huishoudwerk(st)ers uit de schaduw. Overal ter wereld

reld organiseren zij zich om samen op te komen voor hun rechten als werknemers.

FOS strijdt mee en steunt vakbonden en verenigingen van huishoudwerk(st)ers in Zuid-Afrika, Bolivia, Peru, Ecuador en Colombia. Onze partners proberen een verschil te maken en nemen een actieve rol op in de daadwerkelijke opwaardering van huishoudwerk. Ook dit jaar voert FOS, samen met de socialistische beweging in Vlaanderen, campagne voor het recht op Waardig Huishoudwerk. De meer dan 100 miljoen huishoudhulpen wereldwijd verdienen waardering voor hun zware werk!

**Doe mee met onze campagne,
neem de handschoenen op, en toon
jouw waardering voor huishoudpersoneel!**

STELLING

ALS HET AANWERVEN VAN HUISHOUDHULP DUURDER WORDT, HAKEN KLANTEN AF WAARDOOR MEER HUISHOUDWERK(ST)ERS HUN JOB VERLIEZEN.

Telkens als er gesproken wordt over het verhogen van de lonen van huishoudwerk(st)ers, laten werkgevers hun stem horen door te zeggen dat ze niet meer zullen betalen. Maar wij merken dat dit slechts dreigende woorden zijn. In de realiteit gebeurt

het niet. In Zuid-Afrika zijn veel mensen gewoon om een huishoudhulp te hebben. Ze zetten hen niet zomaar aan de deur omwille van een loonsverhoging. Wat soms wel gebeurt, is dat werkgevers hun huishoudhulp niet meer fulltime in dienst nemen. De huishoudwerk(st)er vindt dan nog wel een extra job bij een andere werkgever. Als men ooit beslist om een nationaal minimumloon voor alle sectoren vast te leggen, moeten we er wel voor opletten dat dit loon niet te sterk stijgt. Dat zou mogelijk wel een werkloosheidsprobleem voor huishoudwerk(st)ers met zich kunnen meebrengen. Wij pleiten daarom voor geleidelijke loonsverhogingen. Ik verzeker je, in Zuid-Afrika zal er altijd vraag zijn naar huishoudwerk(st)ers.

Myrtle Witbooi / algemeen secretaris SADSABU, voorzitter IDWF

Iedere keer als in België de prijs van de dienstencheques wordt verhoogd wordt er moord en brand geschreeuwd over de terugval naar het zwartwerk. Wij zijn er redelijk gerust in: tot nu toe heeft geen enkele prijsverhoging van de dienstencheques een terugloop van het systeem veroorzaakt. Het behoud van jobs is en blijft belangrijk voor ons, maar cliënten moeten de juiste prijs betalen! Al is het maar omdat er dan ook kan geïnvesteerd worden in kwaliteit van de jobs en in betere loon- en arbeidsvoorwaarden. En dat laatste is echt wel nodig. Al eens afgevraagd hoeveel uw poetsvrouw verdient voor het werk dat u niet wil/kan doen? Aan een loodgieter betaalt iedereen met de glimlach 25 of 50 €, enkel voor verplaatsingskosten. En voor een uur poetsen amper 9 €. Zonder verplaatsingskosten. Dat de ene job meestal door mannen en de andere meestal door vrouwen wordt gedaan, is in deze discussie waarschijnlijk puur toeval? Of zou het iets met maatschappelijke waardering te maken hebben?

Werner Van Heetvelde / federaal secretaris Algemene Centrale ABW

Huishoudwerk in Zuid-Afrika: van apartheid naar Conventie 189

1,1 miljoen huishoudwerk(st)ers zorgen dagelijks voor propere huizen en tevreden gezinnen in Zuid-Afrika, waar het normaal is om een huishoudhulp in dienst te hebben. Huishoudwerk maakt 8.7% uit van de totale tewerkstelling, voor vrouwen is dat zelfs 15.5%. De meeste onder hen zijn laaggeschoolde, zwarte vrouwen. Ondanks de uitgebreide wetgeving rond huishoudwerk, kampen huishoudwerk(st)ers in Zuid-Afrika toch nog met heel wat problemen.

15,5 % van alle werkende vrouwen in Zuid-Afrika werkt als huishoudhulp. De meeste onder hen zijn zwarte, laag-gevoerde vrouwen.

MEESTER EN DIENAAR

Tijdens het apartheidregime had elke ietwat welgestelde familie een huishoudhulp. De economische en raciale wetten van het apartheidssysteem dwongen mensen ertoe hun families te verlaten om in 'meidenkwartieren' of achterkamers te gaan wonen in de stad en als huishoudhulp aan de slag te gaan. Huishoudwerk viel in die periode onder de *Master and Servants Act*, die duidelijk de meester bevoordeelde. Het woord van de meester was wet, de dienaar had geen stem en was overgeleverd aan de wensen en grillen van de meester. De omstrede 'pasjeswetgeving' onder apartheid, die bepaalde dat zwarten en kleurlingen een speciaal persoonsbewijs bij zich moesten dragen als ze zich in voor blanken bestemde gebieden begaven, had een enorm effect op het leven van huishoudwerk(st)ers. Ze brachten het grootste deel van hun tijd door ver weg van hun families, geïsoleerd in het huis van hun werkgever. De pasjeswet beperkte de bewegingsvrijheid van de niet-blanke bevolking sterk. In augustus 1956 manifesteerden 20.000 Zuid-Afrikaanse vrouwen van alle rassen in Pretoria met een petitie tegen het dragen van deze mensonterende passen. Sindsdien zegt men "You strike a woman, you strike a rock", om de kracht en de moed van Zuid-Afrikaanse vrouwen te onderstrepen.

De pasjeswetgeving beperkte de bewegingsvrijheid van de niet-blanke bevolking

EEN VAKBOND VOOR HUISHOUDPERSONEEL

In 1977 startte een groepje moedige huishoudwerksters de Domestic Workers Association. Tijdens bijeenkomsten in een garage bedachten ze manieren om betere arbeidsvoorwaarden af te dwingen. Bijna 10 jaar later, in 1986, werd de vereniging de eerste Zuid-Afrikaanse vakbond voor huishoudwerk(st)ers SADWU (South African Domestic Workers Union). In 1997 hield de vakbond op te bestaan ten gevolge van financiële problemen. De huishoudwerk(st)ers waren echter vastberaden, en slaagden erin de vakbond in 2000 opnieuw op te richten, onder de naam SADSAWU (South African Domestic Service and Allied Workers Union). De vakbond sloot zich later aan bij de Zuid-Afrikaanse vakbondskoepel COSATU (Congress of South African Trade Unions). De toestanden onder apartheid waren

ongetwijfeld de peper en zout die de sociale strijd van de huishoudwerk(st)ers gekruid hebben. Dankzij deze strijd heeft Zuid-Afrika vandaag in vergelijking met vele andere landen een relatief vooruitstrevende wetgeving rond huishoudwerk.

HUISHOUDWERK IN DE WET

Sinds 1997 vallen huishoudwerk(st)ers onder de *Basic Conditions of Employment Act*. Deze wet vormt de basisbescherming. In 2002 stelde de minister van Werk de *Domestic Workers Act* op, een sectorale overeenkomst voor Huishoudwerk(st)ers. Deze wet bepaalt het minimumloon voor huishoudwerk en specificeert een aantal andere werkomstandigheden.

Het minimumloon voor huishoudwerk(st)ers die meer dan 27 uur per week werken, bedraagt vandaag 1618.37 of 1877.70 Rand per maand (€111 of €129), afhankelijk van de regio waar men werkt. De bedragen worden jaarlijks aangepast aan de inflatie. Ze mogen maximum 45 uur per week werken en 15 overuren presteren. Ze moeten dubbel betaald worden op zon- en feestdagen en hebben recht op vier maanden onbetaald zwangerschapsverlof.

Van inwonende huishoudwerk(st)ers mag maximaal 10% van het loon worden ingehouden, indien de voorziene accommodatie aan bepaalde standaarden voldoet. Er moet een arbeidscontract afgesloten worden tussen werkgever en huishoudhulp en 1% van het loon moet gaan naar het Unemployment Insurance Fund, een soort van verzekering in geval van werkloosheid. Maar ze zijn echter zelf niet altijd vragende partij om zich hierbij aan te sluiten, omdat dit voor hun verlies op het al karige loon betekent.

SADSAWU zorgde met allerlei originele acties en overleg met het ministerie van Arbeid mee voor deze wetswijzigingen. De laatste overwinning die ze op hun conto mogen schrijven is de ratificatie door Zuid-Afrika van de internationale IAO-conventie 189 in juni 2013. Door de ratificatie van de conventie komt er meer druk op de overheid om het aantal controles op naleving van de wet op te voeren. Daarnaast betekent de conventie een erkenning van huishoudwerk(st)ers als waardevolle bijdragers aan de economie.

ROZENGEUR EN MANESCHIJN?

Ondanks de uitgebreide wetgeving rond huishoudwerk, zijn er toch nog heel wat problemen die onzichtbaar blij-

ven. Controles door de overheid blijven uit en de pak-kans bij niet-naleving van de wet ligt erg laag. Nog heel veel werkgevers handelen niet volgens de wet en lopen nauwelijks het risico om bestraft te worden.

De situatie van elke huishoudwerk(st)er is verschillend. De werkgever-werknemer relatie is heel variabel en specifiek en tegelijk heel bepalend voor de situatie van de huishoudhulp. Sommigen worden heel goed behandeld en krijgen bv. schoolgeld voor hun kinderen en medische verzorging; anderen moeten het met het minimum of minder stellen. Huishoudwerk(st)ers zijn nog te vaak afhankelijk van de gratie van hun werkgevers, die alles van hen kunnen vragen.

MODERNE APARTHEID

Een ander vaak voorkomend probleem is discriminatie. Nog steeds getuigen veel huishoudhulpen van werkgevers die zich superieur voelen en discrimineren op basis van hun ras. De restanten van apartheid zijn nog voelbaar. "Waar ik werk, blijft het bestek en het servies waaruit ik eet buiten staan. Het is apartheid, want ze denken nog steeds dat Afrikanen niet op hetzelfde niveau zitten als hen. Als ik wil eten, ga ik mijn bord buiten halen en zij zal voor me opscheppen.", aldus een huishoudwerkster uit Orlando East die werkt in Johannesburg.

Nog een uiting van het superioriteitsgevoel van de werkgevers, is dat zij hun huishoudhulp niet altijd behandelen

"De baas kan me ook zeggen wat ik moet doen rond het huis. Ze zal me bijvoorbeeld vragen de hond te wassen, ook al is dat niet mijn job. Dan zal ze me zeggen zonnecrème op de honden te smeren, omdat ze verbranden. Natuurlijk lopen ze dan bij me weg want ze haten zonnecrème. Heb jij ooit een hond gezien die zonnecrème gebruikt?" Huishoudwerkster uit Pimville die werkt in Johannesburg

9 *Mijn bestek en het servies waar ik uit eet, moeten buiten blijven staan*

De meest gehoorde klachten van huishoudwerk(st)ers gaan over onderbetaling; het minimumloon dat gemiddeld 58 Rand of €4 per dag bedraagt, is veel te laag om in de basisbehoeften te voorzien van de huishoudhulp en zijn of haar familie. Ze krijgen vaak geen compensatie voor overuren, en hebben geen betaald verlof of weekend. De lonen blijven bovendien laag door de toestroom van economische migranten uit o.a. Zimbabwe. Werkgevers nemen deze mensen sneller in dienst, omdat ze hen minder moeten betalen: "Als ik iemand aanneem, zeg ik haar wat ik me kan permitteren. Het is aan haar om akkoord te gaan of niet. Als ze niet akkoord is, moet ze niet blijven," aldus een werkgever.

als een volwassene. Ze spreken over hen als hun 'girl', ook al zijn ze ouder dan hen. Dit raakt de huishoudhulp in haar waardigheid; ze wordt immers niet beschouwd als een volwassene die controle heeft over haar eigen leven.

WERK VOOR DE BOEG

De strijd van SADSAWU heeft vruchten afgeworpen, maar een goede arbeidswetgeving en Conventie 189 zijn niet voldoende om het leven van de huishoudwerk(st)ers blijvend te veranderen. In de eerste plaats moeten huishoudwerk(st)ers en hun werkgevers er weet van hebben. Het is aan het ministerie van Arbeid om beide partijen in te lichten over de wetten en maatstaven die huishoudpersoneel beschermen.

En ook SADSAWU heeft in dit verband nog wat werk voor de boeg. Ze zullen, vanaf 2014 ook met de steun van FOS, vormingen, campagnes, sensibiliserende en mobiliserende activiteiten organiseren, om nog meer huishoudwerk(st)ers te bereiken, want zoals Algemeen Secretaris Myrtle Witbooi zelf zegt: "Het is zinloos voor ons te roepen dat de conventie moet worden nageleefd, als huishoudwerk(st)ers zelf niet begrijpen wat het is." ★

TEKST STIENE BILLEN

FOTO'S COSATU (NORMAN MAMPANE) - SADSAWU

In El Salvador werken naar schatting 100.000 mensen als huishoudhulp. 90 % van hen zijn vrouwen. De wetgeving rond huishoudwerk is er beperkt, de arbeidsomstandigheden in de meeste gevallen zeer slecht.

De meisjes van El Salvador

Het idee dat het huishouden de taak van de vrouw is, zit vastgeroest in de culturele mentaliteit van El Salvador. In de patriarchale samenleving is de man de baas en kostwinner, de vrouw neemt de huishoudelijke taken op zich. Steeds vaker gaan ook vrouwen buitenshuis werken om extra geld in het laatje te brengen. Ofwel werken ze dubbel - betaald werk buitenshuis plus onbetaald huishoudwerk thuis - ofwel nemen ze een goedkope huishoudhulp in dienst. Een volwaardig loon wil men meestal niet spenderen aan een hulp. In El Salvador ligt het minimumloon in de dienstensectoren rond de 230 dollar; huishoudpersoneel verdient meestal tot 70% minder! Een minimumloon voor huishoudwerk(st)lers werd nog niet vastgelegd in de Salvadoraanse wetgeving.

Het is nochtans niet niets, het werk van huishoudpersoneel. Het is zwaar en de werkdagen zijn lang. Hoewel huishoudwerk vervat zit in de algemene Arbeidswet van El Salvador, worden huishoudwerk(st)lers uitgesloten van heel wat fundamentele arbeidsrechten, zoals de 8-uren werkdag en de 44-uren werkweek, zaken waar andere werknemers wel recht op hebben.

Blanca Cabrera bevestigt: "Ik heb me de naad uit het lijf gewerkt. Ik ging slapen rond 2 uur 's nachts, en stond weer op om 4 uur 's ochtends. Ik deed alles in dat huis." Dat rust noodzakelijk is, blijkt ook uit het verhaal van María Fernández: "Omdat ik vaak tot laat in de avond moest werken, voelde ik me altijd rond 3 uur 's middags erg moe.

Weet je wat ik deed? Terwijl het dochtertje haar dutje deed, zette ik me op het toilet en sliep ik er een tijdje."

Indien de huishoudwerk(st)lers de nodige waardering zouden krijgen, als werknemer en persoon, zouden ze er misschien af en toe een lange dag met plezier bijnemen. Maar dat blijkt vaak niet het geval. Ana Sibrian kreeg nog minder respect dan de huisdieren: "Ik neem nog altijd iedere dag mijn eigen bord van thuis mee. Er zijn hui-

Seksueel misbruik komt regelmatig voor

zen waar de mensen vies van je zijn. Zij eten in mooie eetkamers, wij in een donker hoekje in de keuken. Als ik zie dat ze lekker eten weggoien, moet ik wenen, want wij hebben dat eten echt nodig. In een huis waar ik werkte, gooiden ze de overschot van het eten bij de honden. Toen ik op een keer wat restjes mee naar huis wilde nemen voor mijn gezin, riep de vrouw des huizes dat het voor de honden was, zij verdienden beter eten dan ik."

Huishoudwerksters bevinden zich in een kwetsbare positie, waardoor verbaal, psychologisch, fysiek en seksueel misbruik regelmatig voorkomt. Bijna alle huishoudsters kunnen er van meespreken. Reina Herrera: "Ik was 14 toen ik startte als huishoudhulp. Ik werkte nog maar twee weken in het huis, toen de patron al op mijn deur kwam kloppen en binnen wilde komen, om me te misbruiken. Ik wilde de deur

niet voor hem opendoen. 'Morgen laat je de deur los', zei hij, 'en als je het niet doet, hoef je hier ook niet meer te werken.' Ik kon er niet van slapen." Ook Blanca Fuentes moest het meemaken: "Het meest vernederende was dat de man des huizes mij wilde misbruiken. Als zijn vrouw weg was riep hij me vanuit de slaapkamer 'kom bij mij liggen'. Ik deed dan of ik hem niet hoorde, maar dan kwam hij in zijn boxershort naar de keuken en fluisterde hij vulgaire dingen in mijn oor." María Pérez vertelt hetzelfde verhaal: "Ik was alleen thuis en aan het werk in de keuken, toen meneer me plots krachtig vastpakte. Ik probeerde me los te trekken, maar de kracht van een vrouw is niet gelijk aan die van een man. Hij probeerde me te kussen en zei me 'je hoeft niets te zeggen, je krijgt een dubbel loon'. Ik zei hem dat ik gekomen was om te werken, niet om een man te zoeken." Volgens María Fernández durven de meeste huishoudwerksters niet te praten over het misbruik: "Als je je mond opendoet en je bazin komt iets te weten, wordt je op straat gezet. Je moet het ondergaan of je verliest je werk, terwijl je het geld broodnodig hebt." ☆

LEES MEER

De getuigenissen uit dit artikel komen uit de pakkende documentaire "**Las muchachas**" van Marcela Zamora. Lees meer en bekijk de reportage (Spaanstalig) op www.foslink.be/lasmuchachas

TEKST LIESBET VANGEEL
FOTO HIDEKI NAITO

Sociale strijd vanuit een garage

Heb je zelf ooit gewerkt als huishoudhulp?

Ik was twintig jaar toen ik startte als huishoudhulp. Aanvankelijk werd ik aangenomen als kinderoppas, omdat het kind van het gezin ernstige brandwonden had opgelopen en constante zorg nodig had. Uiteindelijk werd ik een full-time hulp in huis en deed ik gedurende 12 jaar alle huishoudelijke taken.

Deed je je werk graag?

In die periode was er het apartheidsregime in Zuid-Afrika, en ik paste in het typische plaatje. Ik werkte voor een blanke familie, voor de *Madam* en de *Master*. Toch deed ik het werk graag, want ik werkte voor een jong koppel - de vrouw was van mijn leeftijd - en we hadden vanaf de eerste dag een goede verstandhouding. In tegenstelling tot veel andere huishoudwerk(st)ers had ik degelijk onderwijs genoten. Dit werd op prijs gesteld door mijn werkgevers, omdat ik hun kind kon helpen en er goed mee kon praten.

Dus jij had goede werkgevers?

Ik had een goede relatie met hen. Maar in feite, omwille van de arbeidswetgeving in Zuid-Afrika, had ik als huishoudhulp geen rechten. Dus, ondanks dat mijn bazen me goed behandelden, had ik bv. geen vakantie of vrije dagen. In die tijd werd er van huishoudwerk(st)ers verwacht dat ze 24 uur per dag beschikbaar waren, 7 dagen op 7.

Ik kende mensen die andere jobs deden en die wel bepaalde rechten hadden. Ik begon me af te vragen waarom wij ondergeschikt waren aan andere werknemers. Op een dag in 1968 nam ik pen en papier, en ik schreef een brief aan de krant. Ik schreef: *“Wat is er mis met huishoudwerk(st)ers? Waarom werken wij zo hard, 24 uur per dag?”* Die brief was het begin van alles.

Hoe waren de reacties op jouw brief?

Iemand van de krant kwam langs voor een interview en zei me *“we zijn onder de indruk van jouw brief, een brief van een huishoudster die haar stem wil laten horen en voor zichzelf opkomt!”*

De journalist besloot me te helpen om contacten te leggen met andere huishoudhulpen en zette een artikel in de krant waarin huishoudwerk(st)ers werden opgeroepen om samen te komen op een speciale bijeenkomst. Er kwam veel respons van andere huishoudsters. Mijn eigen werkgever was erg begripvol en stelde de garage ter beschikking, zodat we een plaats hadden om te vergaderen op zondagnamiddag.

In datzelfde jaar (1968) hielden we nog een bijeenkomst met ongeveer 250 huishoudwerk(st)ers! We praatten honderduit over ons werk en over ons leven. Ik ontdekte dat heel veel huishoudhulpen niet konden lezen en schrijven, laat staan dat

MYRTLE WITBOOI

ALG. SECRETARIS SADSAWU, de Zuid-Afrikaanse vakbond voor huishoudwerk(st)ers, VOORZITSTER IDWF, de Internationale Federatie van Huishoudwerk(st)ers

Myrtle werkte zelf als huishoudhulp voor een blank gezin. Op een dag besepte ze dat huishoudwerk(st)ers niet dezelfde rechten hadden als andere werknemers. Ze besloot haar stem te laten horen en schreef een brief naar de krant. 46 jaar later staat ze aan het hoofd van de Zuid-Afrikaanse vakbond voor Huishoudwerk(st)ers en is ze voorzitter van de Internationale Federatie voor Huishoudwerk(st)ers. De strijd voor waardige leef- en werkomstandigheden voor huishoudpersoneel is haar levenswerk.

dat ze weet hadden van arbeidswetgeving. Daar startte mijn 'carrière' als verdedigster van de rechten van huishoudwerk(st)ers.

Hoe begonnen jullie de strijd voor de rechten van huishoudpersoneel?

Het begon allemaal zeer kleinschalig. Een van de huishoudsters die ik leerde kennen, was Maggie. Zij begon te werken op 7-jarige leeftijd. Ze was een weeskind, en werd door haar werkgevers uit het weeshuis gehaald. Haar werkgevers beloofden haar op te voeden en naar school te laten gaan, maar dat gebeurde nooit. Ze groeide op bij haar werkgevers en werd hun huishoudhulp. Ze leerde nooit lezen en schrijven. Toen ik haar ontmoette op volwassen leeftijd kon ze het nog steeds niet. Maar ze was een intelligente vrouw, en samen besloten we actie te ondernemen om huishoudwerksters te leren lezen en schrijven. Met de hulp van de katholieke kerk organiseerden we met ons klein 'huishoudwerkerscomité' lessen op zondagnamiddag en donderdagavond.

We hadden op dat moment niet de mogelijkheid in Zuid-Afrika om een officiële vakbond op te richten. We hielden bijeenkomsten in kerken en garages, en werkten toen nog vooral aan onderwijs voor huishoudwerk(st)ers en bewustwording.

„Mijn brief aan de krant was het begin van alles

Wanneer kreeg jullie stil verzet het karakter van een georganiseerde sociale strijd?

Nadat ik zelf in 1974 stopte als huishoudhulp en aan de slag ging als vakbondsvertegenwoordiger in een fabriek, verloor ik zelf de huishoudwerk(st)ers enkele jaren uit het oog. Toen de fabriek in 1982 zijn deuren sloot, ging ik mijn oude vriendinnen terug opzoeken. Zij hadden in tussentijd niet stil gezeten en de *Domestic Workers Association* uit de grond gestampt. Als vereniging begonnen ze na te denken over hoe ze de regering konden benaderen, om te spreken over een verbetering van de arbeidsrechten voor huishoudwerk(st)ers. Ik was blij iedereen terug te zien, dezelfde vrouwen met wie ik jaren eerder in de garage van mijn werkgever samen droomde over betere rechten voor huishoudpersoneel. Onze dromen waren nog steeds dezelfde. Ik sloot me aan bij de vereniging en maakte van het organiseren van huishoudpersoneel mijn werk.

In november 1986 brak een belangrijk moment aan voor ons: we lanceerden de eerste echte vakbond voor huishoudwerk(st)ers in Zuid-Afrika, SADWU (South-African Domestic Workers Union). We verenigden huishoudwerk(st)ers uit alle provincies in 1 organisatie, op nationaal niveau ging het over ongeveer 55.000 huishoudwerk(st)ers. Er bestonden al veel kleine groepen en organisaties die huishoudwerk(st)ers samenbrachten, maar met de vakbond brachten we ze allemaal samen.

Als je vandaag terugkijkt op de strijd voor arbeidsrechten die jullie sinds toen gevoerd hebben, ben je dan tevreden?

We mogen best trots zijn op alles wat we sinds toen bereikt hebben. De wetgeving rond huishoudwerk die we vandaag in Zuid-Afrika hebben, is best vooruitstrevend. Er is een minimumloon voor huishoudwerk(st)ers, werktijden liggen vast, overuren en werk op zon- en feestdagen moeten vergoed worden, zaken als zwangerschapsverlof zijn bij wet geregeld, en nog veel meer. In 2013 ratificeerde onze regering Conventie 189 van de IAO, wat voor ons een officiële erkenning van ons werk betekende.

Toch is hiermee onze strijd niet gestreden. Wetten en conventies zijn mooi op papier, wij moeten er nu mee voor zorgen dat ze ook in de praktijk worden nageleefd. ★

Myrtle Witbooi komt naar België!

Ze komt zelf haar verhaal vertellen

op verschillende locaties in Vlaanderen.

Kijk snel op pagina 18

voor meer info over alle activiteiten.

TEKST LIESBET VANGEEL
FOTO'S SADSAWU & REPORTERS

300.000 vrouwen sloven zich in Ecuador dagelijks uit voor hun werkgever. Ze wassen, strijken, poetsen, koken en verzorgen kinderen, oudere mensen en huisdieren. Dankzij hen kunnen hun werkgevers buitenshuis gaan werken. Ze zijn een onmisbare schakel in de samenleving. Het huishoudpersoneel vertegenwoordigt 5,23% van de totale werkende bevolking in Ecuador. Wat zou er gebeuren als zij in staking gaan?

FOTO'S: De huishoudwerksters van ATRH gaan regelmatig de straat op om te protesteren. Dankzij hun vele acties en lobbywerk bij het ministerie van Arbeid, werd in 2013 de Conventie 189 van de IAO geratificeerd door Ecuador.

De onzichtbare hand van het huishoudpersoneel in Ecuador

Jammer genoeg zal dat niet snel gebeuren, want slechts 0,1% van de huishoudwerk(st)ers is georganiseerd in de Vereniging voor Betaald Huishoudpersoneel ATRH, partner van FOS. Deze vereniging ontstond in 1997, en na 15 jaar hard werk telt ze vandaag slechts 300 leden. De vrouwen die komen aankloppen bij ATRH zijn vaak het slachtoffer van discriminatie en psychologisch, fysiek of seksueel geweld. Sommigen onder hen werden onterecht ontslagen omdat ze zwanger waren, omdat de werkgever de jaarlijkse verhoging van het minimumloon niet wilde betalen, of omdat ze de verplichte aansluiting bij de sociale zekerheid opeisten.

Weinig huishoudwerk(st)ers durven eisen te stellen tegenover hun werkgever. Omwille van hun vaak lage scholingsgraad, onderdanige positie, geïsoleerde werkplaats en weinig gewaardeerde job, voelen heel wat huishoudhulpen zich onzeker. Ze kennen hun rechten niet, en eisen ze dus ook niet op. Daarom is de eerste taak van ATRH het zelfvertrouwen van deze mensen op te krikken en ervoor zorgen dat ze zelf hun eigen werk naar waarde schatten.

HUISHOUDWERK ZICHTBAAR MAKEN

ATRH heeft bergen verzet om het huishoudpersoneel en hun problemen zichtbaar te maken. Huis-

houdwerk(st)ers 'verdwijnen' immers de hele dag in private huizen en de privacywetgeving laat geen arbeidsinspectie zoals in andere bedrijven toe. Daardoor bleven de arbeidsomstandigheden van huishoudpersoneel lange tijd ongekend.

Dankzij de strijd van ATRH is de wetgeving voor het huishoudpersoneel in Ecuador verbeterd de laatste jaren. In 2008 verhoogde de regering het loon van het huishoudpersoneel tot het minimumloon. Dit minimumloon ging tussen 2008 en 2013 van 180 naar 318 dollar voor een voltijdse betrekking. Huishoudwerk(st)ers hebben recht op de uitbetaling van overuren, ook als ze op hun werk-

plek wonen. Het niet aansluiten bij de sociale zekerheid is voortaan strafbaar. Huishoudpersoneel valt onder het algemene arbeidsrecht en heeft in principe dezelfde rechten als werknemers uit andere sectoren.

MOOIE WOORDEN VERSUS REALITEIT

Het klinkt mooi, maar het grote probleem in Ecuador is het niet toepassen van die wetgeving. Er is een gebrek aan effectieve controle en aan maatregelen die werkgevers stimuleren om de wetgeving te respecteren. Ondanks de wettelijke verplichting, zijn slechts 84.000 van de 300.000 huishoudhulpverleners in het land, aangesloten bij de sociale zekerheid. Elk jaar in januari, bij de verhoging van het minimumloon, worden veel huishoudwerk(st)ers ontslagen, omdat de werkgevers niet meer willen betalen. Er bestaat geen openbaar werkgelegenheidsagentschap dat ze helpt een andere job te vinden met respect voor hun rechten. De privé-agentschappen spelen met de werkgevers onder één hoedje en willen alleen jonge vrouwen zonder kinderen, die geen eisen stellen. ATRH biedt gratis juridische dienstverlening aan de dapperen die het aandurven een klacht in te dienen tegen hun ex-patron. Jammer genoeg zijn dat er nog te weinig. Vaak willen ze ook geen klacht indienen, omwille van de affectieve band die ze met hun werkgever of met de familie hebben. Hoewel de regering een inspanning heeft gedaan de arbeidsinspecties in de sector op te voeren, zijn ze noch voldoende noch effectief.

WEGEN OP HET BELEID

Naast dienstverlening aan de leden, probeert ATRH ook te wegen op het beleid van de regering. Na een intensieve lobbycampagne is ATRH er in geslaagd om op 5 september 2013 Conventie 189 van de Internationale Arbeidsorganisatie

unaniem te laten ratificeren door het Ecuadoraanse Parlement. Deze internationale arbeidsnorm legt minimumrechten vast voor het huishoudpersoneel. Wanneer deze conventie effectief toegepast wordt, zullen de arbeidsvoorwaarden van de 300.000 personen werkzaam in de sector ingrijpend veranderen. De ratificatie van de conventie betekende een enorme overwinning voor ATRH. Toch zal het niet evident zijn om de conventie om te zetten in de praktijk. De overheid moet zorgen voor een culturele mentaliteitsverandering in de arbeidsrelaties en moet haar beleid, beheer, wetgeving én internationale relaties aanpassen. ATRH heeft de regering al verschillende malen duidelijk gemaakt dat ze als eni-

De overheid moet zorgen voor een culturele mentaliteitsverandering

ge representatieve organisatie van het huishoudpersoneel wil meewerken aan de implementatie van de conventie.

FOS zal ATRH de komende 3 jaar blijven begeleiden en ondersteunen, samen met de IAO, in hun beleidsbeïnvloedend werk, maar ook bij de organisatieversterking. De effectieve toepassing van de conventie zou een impuls moeten geven aan het organiseren van het huishoudpersoneel, maar tegelijk vereist dit een sterke, representatieve organisatie. De conventie zou ook het onderhandelingsproces op sectoraal niveau een duw in de rug moeten geven. Collectieve onderhandelingen komen niet veel voor in de sector maar toch bestaan er voorbeelden zoals in Uruguay of in Bolivia, waar FOS-partner FENATRAHOB sinds 2013 tripartiete onderhandelingen voert. Nog werk aan de winkel dus! ★

STRIJDVAARDIGE HUISHOUDWERK(ST)ERS AAN HET WOORD

ENKELE REACTIES UIT HET ZUIDEN EN VAN BIJ ONS

FOS steunt vakbonden van huishoudwerk(st)ers in Zuid-Afrika, Bolivia, Peru, Ecuador en Colombia. Deze vakbonden voeren een permanente strijd voor erkenning en voor waardige werk- en leefomstandigheden voor huishoudpersoneel.

Syndicale organisatie is allesbehalve evident in deze sector. Elke huishoudhulp werkt immers op een andere werkplek, voor een andere werkgever, in de privésfeer, verstopt voor de buitenwereld. Daardoor is het quasi onmogelijk om collectief te onderhandelen. Bovendien is er bij velen de vrees om ontslaan te worden, als ze protesteren. Daarom strijden de vakbonden voor een verankering van hun rechten in de nationale wetgeving, en voor de toepassing ervan.

Maar eerst en vooral moeten huishoudwerk(st)ers zich organiseren, leren wat hun rechten zijn en hoe ze het beleid kunnen beïnvloeden. Ze moeten zichzelf leren waarderen en hun zelfvertrouwen opkrikken. Dit is waar de FOS-partners in het Zuiden voor opkomen!

We verzamelden enkele reacties van strijdvaardige huishoudwerk(st)ers, uit het Zuiden en hier bij ons.

MARIUXI CEDILLO - ECUADOR

"Ik eiste dat mijn werkgevers mij zouden aansluiten bij de sociale zekerheid. Ze hebben mij daarop verbaal en fysiek mishandeld en buiten gegooid. De vakbond (ATRH) heeft mij heel goed opgevangen en geholpen. Ik voel me nu veel sterker in de schoenen staan."

LEDY MOZOMBITE - PERU

"Huishoudwerk is van onschatbare waarde. We zijn geen economen, maar we slagen er elke dag in om eten op tafel te brengen in het gezin. We zijn geen psychologen, maar we zijn toch bezig met de relaties in het gezin. We zijn een luisterend oor. We

zijn geen verpleegkundigen of dokters, maar we zorgen wel voor de zieke gezinsleden. We gaan naar de bank, betalen de elektriciteitsrekening, ... We lossen heel veel problemen op. De werkgevers en de samenleving moeten ons werk naar waarde schatten."

RISA - NAMIBIË

"Mijn werkgever verwacht dat ik alles doe - van babysitten tot tuinieren - maar denkt dat ik nooit ziek word. Wanneer ik vraag om eens naar de dokter te gaan, is haar eerste reactie dat ik doe alsof. Ze denken dat wij machines zijn die nooit ziek worden, maar

als ze zelf ziek worden gaan ze wel naar de dokter en rusten ze thuis uit. Zelfs wanneer hun hond ziek wordt, gaan ze met hem naar de dierenarts."

PRIMA OCSA - BOLIVIA

"De vakbond leerde me mijn rechten kennen, en vooral, leerde me de moed opbrengen er voor op te komen. Op een dag had ik de moed om te zeggen 'zondag werk ik niet'."

EDGARDO ALBERTO - PERU

"De onregelmatige werkuren hebben een invloed op mijn privéleven. Ik zie mijn familie niet zo veel als ik zelf zou willen. Ik sloot me aan bij de vakbond. Zij informeren ons over onze rechten en laten ons voelen dat we er niet alleen voor staan."

ROOS DE SNOECK - BELGIË

"In een maatschappij moeten alle soorten werk gebeuren, elke taak moet opgevuld worden, ook de huishoudelijke taken. Als mensen deze zelf niet opnemen - om welke reden dan ook - en zij hier iemand anders voor inschakelen, dan is het belangrijk dat deze persoon daarvoor gewaardeerd wordt. Naast een waardig loon is respect heel belangrijk om van waardig werk te spreken."

RACHEL JONKERS - ZUID-AFRIKA

"Ik ben blij dat ik nu weet dat ik ook rechten heb. Ik kan vooruit, ik moet niet bang zijn. Ik was altijd gespannen en dacht altijd 'wat als mijn werkgever me ontslaat? Vandaag ken ik mijn rechten, en dit laat me toe vooruit te gaan in het leven.'"

ESTEFANIA CRUZ ORKO - BOLIVIA

"Ik werk al van mijn vijftiende als huishoudwerkster. Ik ben blij dat ik bij de vakbond ben. Lid zijn helpt ons om ons verhaal te delen met anderen, om samen onze rechten te verdedigen, om ons te wapenen tegen misbruik en geweld, om voor ons zelf te zorgen - eigenwaarde is ook erg belangrijk!-, om voor een publiek te praten, en ga zo maar door."

HESTER STEPHENS - ZUID-AFRIKA

"De regering nam ons als vakbond serieus en onze bijeenkomsten met het ministerie van Arbeid hebben uiteindelijk geleid tot wetgeving rond minimumloon en betere arbeidsvoorwaarden voor huishoudwerk(st)ers. We hebben nu ook een werkloosheidsverzekering en oplossingsmechanismen bij conflicten met de werkgever... Dit zijn geweldige overwinningen!"

HILDA JACOBS - ZUID-AFRIKA

"Ik ben erg blij met de IAO-conventie. Dit zal huishoudwerk(st)ers trots en blij maken. Als ze ervan zouden horen, zouden ze uit de kast komen. Mensen, kom allemaal bij onze vakbond, wees niet bang!"

Geen weg meer terug!

Jarenlang pleitten huishoudwerk(st)lers en vakbonden uit de hele wereld voor een internationaal instrument dat een aantal basisrechten voor huishoudpersoneel zou vastleggen. 16 juni 2011 was het eindelijk zo ver: de Internationale Arbeidsorganisatie (IAO) nam Conventie 189 rond huishoudwerk aan. Vanaf die historische dag strijden tal van organisaties, waaronder het Internationaal Vakverbond (IVV), voor de ratificatie en implementatie van de conventie in zoveel mogelijk landen.

Marieke Koning, coördinatrice van de **"12 by 12 campagne"** van het IVV, is al jaren actief in de internationale strijd voor waardig huishoudwerk. FOS ging haar opzoeken voor een gesprek.

Het IVV voert sinds 2011 campagne om in zoveel mogelijk landen de ratificatie van Conventie 189 te bereiken. Hoe ver staan jullie nu, begin 2014?

Marieke: Er is sinds 2011 ontzettend veel gebeurd. We zijn de campagne gestart met als doel 12 ratificaties te bereiken tegen eind 2012; die behaalden we niet. Het is zo dat het hele ratificatieproces heel lang kan duren, in sommige landen wel 4 jaar. Nu is het begin 2014 en hebben 16

landen de conventie geratificeerd. Elf ratificaties zijn officieel bij de IAO geregistreerd, de vijf andere zijn op nationaal niveau afgerond en wachten nog op een officiële registratie door de IAO. Zestien ratificaties, dat wordt toch gezien als een vrij groot succes. Daarnaast waren er substantiële veranderingen in de wetgeving in o.a. Brazilië, Argentinië en de Filipijnen, maar we zagen ook kleinere aanpassingen zoals bv. in Singapore, waar huishoudpersoneel nu eindelijk recht heeft op één dag vrij per week, en in India, waar ze de wetgeving rond seksueel misbruik hebben uitgebreid, zodat die nu ook van toepassing is op huishoudwerk(st)lers.

Was die wetgeving voordien niet van toepassing op alle inwoners van India, dus ook op huishoudwerk(st)lers?

Marieke: Dat zou je denken ja, maar toch werden ze uitgesloten in de wetgeving. En dat is bijna overal het grootste probleem met huishoudwerk(st)lers, en meteen ook de grote drive achter de hele conventie: huishoudwerk(st)lers worden systematisch uitgesloten van de wetgeving. Het is belangrijk dat de arbeidswetgeving ook op hen van toepassing is.

Is de campagne van het IVV tot nog toe succesvol gebleken?

Marieke: Het staat vast dat de hele campagne rond de conventie, het werk

Volg de 12 by 12 campagne van het IVV op

www.ituc-csi.org/domestic-workers-12-by-12

en via de facebookpagina 12>12

van huishoudwerk(st)ers echt op de kaart heeft gezet. Het thema komt overal terug. Er is een brede beweging in gang gezet van vakbonden, vakcentrales, ngo's, migranten-, vrouwen- en mensenrechtenorganisaties en natuurlijk ook van de huishoudwerk(st)ers zelf. Heel wat internationale organisaties steunen de 12 by 12 campagne van het IVV. FOS is een partner, maar ook organisaties als Human Rights Watch, Amnesty International en nog vele anderen strijden mee.

Hoe je het ook draait of keert, alle acties en promotie rond de conventie hebben er voor gezorgd dat heel wat regeringen iets gaan ondernemen. Momenteel is Latijns-Amerika kampioen op het gebied van ratificaties. Mijn verwachting is dat het komend jaar er ook meer ratificaties zullen plaatsvinden in Afrika.

Hoe ver staat het in Europa?

Marieke: Europa hinkt achterop, want voorlopig ratificeerden enkel Italië en Duitsland de conventie. De ratificatie door België zit er aan te komen, dus dat is goed nieuws. Deze maand heeft de Europese Commissie ook eindelijk een resolutie aangenomen die alle lidstaten aanbeveelt om de conventie te ratificeren. Hierin staat duidelijk dat er volgens de Commissie geen obstakels zijn om dit te doen. Dat is een belangrijk besluit, want er zijn namelijk een aantal werkgeversorganisatie en regeringen in Europa die beweren dat de conventie in strijd zou zijn met bepaalde EU-richtlijnen. We zullen deze nieuwe resolutie de komende jaren zeker aangrijpen om meer landen in Europa te doen ratificeren.

Het IVV zal dus verder campagne blijven voeren rond de ratificatie van Conventie 189?

Marieke: Ja, de doelstelling blijft ongeveer dezelfde. We hebben intussen

meer dan 12 ratificaties, dus we gaan nu voor 12+12. Het gaat hierbij om de officieel geregistreerde ratificaties van de conventie. Ook zoveel mogelijk veranderingen in de wetgeving zijn een doel, en het organiseren van huishoudwerk(st)ers vinden wij ook erg belangrijk.

Veel goed nieuws, maar zijn er ook landen waar de strijd heel moeizaam verloopt?

Marieke: Er zijn een hoop lastige landen, zoals bv. Indonesië, waar de regering elke keer belooft de wetgeving rond huishoudwerk op de agenda te plaatsen, maar waar de hele discussie iedere keer opnieuw verschoven wordt naar de toekomst.

Ook de Golfstaten zullen we kritisch in de gaten houden. De situatie van het huishoudpersoneel grenst er in vele gevallen aan echte slavernij. Verschillende staten zijn nu bezig met de opmaak van een standaardcontract voor huishoudwerk(st)ers. De vrees is echter dat ze dit contract als een perfect instrument zullen zien, terwijl er niets zal aangepast worden in de wetgeving zelf. Van basisrechten, zoals het zich organiseren in een vakbond, is er geen sprake in de Golfstaten.

De conventie en wetgevingen zorgen in de eerste plaats voor verandering op papier. Denk je dat de werk- en leefomstandigheden voor huishoudpersoneel ook in de realiteit zullen veranderen?

Marieke: Als je alle ratificaties en veranderingen in wetgevingen en nieuwe cao's op een rij zet, dan kunnen we zeggen dat we in een situatie zitten

waarbij miljoenen huishoudwerksters uitzicht hebben op beter en volwaardig werk!

Vakbonden en regeringen spelen hierin uiteraard een belangrijke rol. Zij moeten ook na ratificaties of wetswijzigingen actief blijven, de implementatie van de wetten opvolgen en afspraken maken over zaken als arbeidsinspectie op de werkvloer.

De conventie heeft huishoudwerk op de kaart gezet

Daarnaast is er voor hen ook een sensibiliseringstaak weggelegd. Zij moeten werkgevers informeren over de rechten van hun werknemers. Want het gaat nog steeds over een mentaliteitsverandering. Iedereen moet huishoudwerk als volwaardig werk gaan beschouwen, en huishoudwerk(st)ers en hun rechten respecteren.

Dus er is nog heel wat werk aan de winkel, maar ik heb er vertrouwen in! Met alles wat nu in gang is gezet, is er geen weg meer terug. Tien jaar geleden sprak bijna niemand over hoe belangrijk het is dat de rechten van huishoudpersoneel gerespecteerd worden. Het kan alleen maar opwaarts gaan in de toekomst! ★

TEKST LIESBET VANGEEL

FOTO'S IVV & WILLEMJAN VANDENPLAS

Marieke Koning, drijvende kracht achter de 12 by 12 campagne van het IVV

Huishoudwerk(st)ers zijn onmisbaar

De vraag naar huishoudwerk(st)ers en verzorgenden neemt toe in België. Meer jonge gezinnen doen enkele uren per week beroep op een huishoudhulp via het dienstenchequesysteem. Een welgekomen hulp in hun drukke leven! Mensen leven bovendien langer dan vroeger en blijven zo lang het kan in hun vertrouwde huis wonen, waardoor er ook meer thuishulp nodig is. De sector blijft maar groeien, huishoudwerk(st)ers zijn onmisbaar geworden.

België heeft in het algemeen een goed ontwikkelde arbeidswetgeving. De minimale arbeids- en loonvoorwaarden voor de huishoudsector worden geregeld door verschillende paritaire comités in o.a. cao's. Toch is er nog ruimte voor verbetering.

GOEDKOPE DIENSTENCHEQUES

De meeste huishoudwerk(st)ers in België werken binnen het dienstenchequesysteem. Dit systeem is uniek in de wereld en wordt in het buitenland vaak aangehaald als een voorbeeld van goede praktijk. Het systeem werd in 2004 opgericht om zwartwerk te bestrijden, om jobs te creëren voor laaggeschoolden en

om de combinatie arbeid-gezin beter mogelijk te maken. Het wordt door de overheid georganiseerd en gesubsidieerd.

Het grote voordeel van het dienstenchequesysteem is dat er een derde partij, naast de werknemer en de opdrachtgever in het spel komt, waardoor misbruiken minder voorkomen. Werknemers worden beschermd door het sluiten van een 'arbeidsovereenkomst dienstencheques', waardoor ze recht hebben op alle sociale voordelen die daaraan verbonden zijn: pensioenbijdrage, vakantiegeld, gewaarborgd loon bij ziekte of arbeidsongeval, enz.

Ondanks de successen, is het systeem toch voor verbetering vatbaar. De voornaamste problemen hebben te maken met de loon- en arbeidsvoorwaarden, zoals lage uurlonen en beperkte terugbetaling van de verplaatsingskosten. Om hier verbetering in te brengen zijn echter extra middelen nodig. Door de stijgende vraag naar poetshulpen, loopt de kostprijs van het dienstenchequesysteem erg op voor de overheid. Voor extra middelen moet dus gekeken worden in de richting van de gebruikers.

Werner Van Heetvelde, Federaal Secretaris van de Algemene Centrale ABVV: "Netto betaal je vandaag als

gebruiker een slordige 6 € per uur. En dat in ruil voor een uur (hard) werk, loon, belastingen, rsz-bijdragen, verzekeringen, vervoer, etc. Aan een loodgieter betaalt iedereen met de glimlach 25 of 50 € verplaatsingskosten. Iedere keer als in België de prijs van de dienstencheques wordt verhoogd, wordt er, vaak zonder enige nuance, moord en brand geschreeuwd over de terugval naar het zwartwerk. Tot nog toe heeft echter geen enkele prijsverhoging van de dienstencheques een terugloop van het systeem veroorzaakt. In tegendeel, in 2013 werden een record aantal cheques 'geconsumeerd': 120 miljoen uren, 6% meer dan in 2012."

„Het Belgisch systeem van de dienstencheques is uniek

Dat men niet meer wil betalen, heeft te maken met de lage maatschappelijke waardering van huishoudwerk. Anne-Marie, manager van een dienstenchequebedrijf in Gentbrugge, beaamt: "De job wordt miskend. Wanneer lees je over dienstencheques? Als ze duurder worden of als de poetsvrouw heeft gestolen." Poetshulp Belinda vult aan: "Toen ik vertelde dat ik voor een dienstenchequebedrijf zou gaan werken, waren het vooral kennissen die zeiden 'gaan kuisen, alé jong!', maar het is meer dan poetsen alleen. Je wordt een deel van de familie waar je werkt. Je moet afspraken maken, problemen signaleren, op allerlei dingen letten."

SECTOR GEZINSZORG

Huishoudwerk(st)ers binnen de sector gezinszorg verlenen zorg en logistieke hulp aan huis voor personen met een zorgbehoefte. Werknemers in deze sector genieten betere arbeidsvoorwaarden dan de werknemers in het dienstenchequesysteem. Zij hebben o.a. recht op een eindejaarspremie, anciënniteitver-

goedingen, verlof met loonbehoud, enz. De nood aan gezinszorg stijgt door de vergrijzing van de bevolking. De stijgende vraag wordt vaak opgevangen door poetshulpen die via het dienstenchequesysteem tewerkgesteld zijn.

Linda, zelf poetshulp bij een privé-dienst voor gezinszorg en AC-militante, wijst op de oneerlijke verhoudingen: "Vaak doen dienstenchequemedewerkers hetzelfde werk als de medewerkers binnen de reguliere dienst gezinszorg, maar aan voorwaarden die beschamend slechter zijn. Over een uitbreiding van het systeem zijn er voorstellen en wets-

ontwerpen genoeg, maar over de loon- en arbeidsvoorwaarden geen enkel. Hoog tijd dus dat er werk wordt gemaakt van een betere regeling voor deze categorie werknemers."

BUITENLANDS HUISPERSONEEL

Ook in België zijn er een groot aantal buitenlandse huishoudhulpen aan het werk. Velen onder hen wonen in bij hun werkgever en zijn er afhankelijk van voor hun verblijfsvergunning. Dit maakt hen erg kwetsbaar.

De Zuid-Amerikaanse Ana Benavides* was gedurende vijf jaar diplomatiek huishoudwerkster in Brussel. Ze werkte eerst op de ambassade van haar land en nadien voor de consul en zijn familie. De arbeidsrechten van huishoudwerk(st)ers op ambassades worden vaak met de voeten getreden, en blijven omwille van de diplomatieke onschendbaarheid onbestraft. Ana blikt terug: "Op de ambassade werd ik behandeld als een slaaf, maar in vergelijking met de situatie op het consulaat, was het een ontspannend kuuroord. Bij de consul had ik geen

eigen slaapkamer; ik moest al zittend slapen in een berging buitenshuis, waar ook de vuilniszakken stonden. Eten kreeg ik amper. Ik had altijd honger en was hondsnee. De twee jaar die ik bij de consul heb doorgebracht zijn pikzwarte pagina's in mijn leven."

WERK AAN DE WINKEL

Ook in België is er dus nog werk aan de winkel om de arbeidsvoorwaarden voor alle huishoudwerk(st)ers te verbeteren. Daarom blijft FOS druk uitoefenen voor een snelle ratificatie van Conventie 189 van de Internationale Arbeidsorganisatie (IAO) door België. De conventie is intussen geratificeerd in het Federaal, Vlaams, Duitstalig en Brussels parlement (we schrijven 18/02/2014). Als nu ook het Waals Parlement het verdrag goedkeurt is de ratificatie door België een feit, en kunnen de losse eindjes in de wetgeving rond huishoudwerk worden weg-gewerkt. ★

* Getuigenis uit het boek *Onze (ge)rechten, recepten uit de verborgen wereld-keuken, samengesteld door OR.C.A. (www.orcasite.be)* Omwille van privacyredenen wordt een fictieve naam genoemd en werd ook het land van herkomst niet genoemd.

TEKST

STIENE BILLEN & LIESBET VANGHEEL

FOTO'S

REPORTERS & PHOTO-DESIGN.BE

Campagne kick-off

19 MAA

WOENSDAG 19 MAART ✦ 9u30

CONGRESZAAL ABVV

HOOGSTRAAT ✦ BRUSSEL

Myrtle Witbooi getuigt en neemt deel aan een panel-gesprek met experts van bij ons. Samen met Bruno Tobback (sp.a), Caroline Copers (Vlaams ABVV) en Paul Callewaert (Socialistische Mutualiteiten) geeft ze de aftrap van de campagne!

Schrijf je in via campagne@fos-socsol.be

GETUIGENIS VAN HET EERSTE UUR

De Zuid-Afrikaanse Myrtle Witbooi werkte zelf als huishoudwerkster in de apartheidperiode, en strijdt vandaag als voorzitter van de vakbond voor de rechten van het huishoudpersoneel in Zuid-Afrika (zie interview pag. 7). Ze is ook erg actief in de internationale strijd voor waardig huishoudwerk.

Myrtle komt naar België en zal op tal van evenementen haar verhaal doen. Mis het niet! ✦

ONTBIJT MET EEN REBEL

23 MAA

ZONDAG 23 MAART ✦ VANAF 9u30

In het kader van Belmundo, een activiteitenreeks in Gent die internationale solidariteit op de voorgrond plaatst, organiseert Linx+ in samenwerking met ABVV, FOS, Catapa, Intal en GAPP een ontbijt met rebelse verhalen. Het geheel wordt een interactieve mix tussen deelnemers en sprekers uit onder meer Bolivia, Israël, Palestina, Zuid-Afrika, de Filipijnen en België en dit alles vergezeld van een lekker ontbijt. FOS zorgt voor de 'rebel' uit Zuid-Afrika: vakbondsvrouw Myrtle Witbooi.

Schrijf in via natasja.meersman@abvv.be of bert.piessens@abvv.be

22 MAA

Kasteel Solidair

ZATERDAG 22 MAART ✦ 15u - 17u

Myrtle Witbooi gaat langs in het kasteel van Schoten. Niet om er te poetsen, maar om er haar verhaal over de strijd voor waardig huishoudwerk te vertellen. FOS Schoten en Kapellen leiden het evenement in goede banen.

RIDDERZAAL - KASTEELDREEF 61 - 2900 SCHOTEN

24 MAA

Université Solidarité Antwerpen

MAANDAG 24 MAART ✦ 20u

In Antwerpen gaan we niet 'op café' met Myrtle, maar is er ruimte voor een open gesprek in de aula.

U.A. - RODESTRAAT 14 - ANTWERPEN

Café Solidarité

RECHT OP WAARDIG HUISHOUDWERK

Ga eens op café of schuif aan tafel met de Zuid-Afrikaanse **Myrtle Witbooi**! Ze reist Vlaanderen rond en brengt haar verhaal over de strijd voor waardig huishoudwerk. In iedere provincie wordt voor een interessant programma of een variant op het 'caféconcept' gezorgd, telkens met de getuigenis van Myrtle als rode draad. Voor de organisatie van deze activiteiten kan FOS rekenen op de steun en enthousiaste medewerking van sp.a, Curieus, ABVV, Linx+ en de Socialistische Mutualiteiten in alle provincies.

20 MAA
CAFÉ SOLIDARITÉ
OOST-VLAANDEREN
DONDERDAG 20 MAART ★ 19u30

HET VOLKSHUIS - MARKT 8 - ZOTTEGEM
 Met Dirk Van der Maelen, Kurt De Loor, Werner Van Heetvelde en Caroline Hoedemakers

21 MAA
BISTRO SOLIDARITÉ
WEST-VLAANDEREN
VRIJDAG 21 MAART ★ 12u30

HET TEXTIELHUIS - RIJSELESTRAAT 19 - KORTRIJK
 Schuif aan tafel met Myrtle voor een lekkere Zuid-Afrikaanse maaltijd voor slechts 7 euro!
 Schrijf in via peggy.vandaele@bondmoyson.be

25 MAA
CAFÉ SOLIDARITÉ
VLAAMS-BRABANT
DINSdag 25 MAART ★ 19u30

ABVV LEUVEN - MARIA-THERESIASTR. 19 - LEUVEN
 i.s.m. Afrika filmfestival. Myrtle Witbooi leidt de film "Come Back, Afrika" in.

26 MAA
CAFÉ SOLIDARITÉ ANTWERPEN
WOENSDAG 26 MAART ★ 19u30
 GEMEENSCHAPSHUIS BRANST
 LUIPEGEM 160 - BORNEM

27 MAA
CAFÉ SOLIDARITÉ LIMBURG
DONDERDAG 27 MAART ★ 14u00
 VOLKSHUIS CURIEUS
 BREENDONKSTR. 46 - SINT-TRUIDEN

VOOR MEER INFO & INSCHRIJVINGEN

www.neemdehandschoenop.be | campagne@fos-socsol.be | tel. 02 552 03 15

Van maart tot juni zal je onze campagnestand op tal van evenementen vinden. Je zal er op een leuke manier de 'handschoenen kunnen opnemen'. Blijf op de hoogte van onze acties en activiteiten. Surf naar www.fos-socsol.be om je te abonneren op onze nieuwsbrief en like onze facebookpagina www.facebook.com/fossocsol

Neem de handschoen op, op 1 mei!

De Dag van de Arbeid is traditioneel de gelegenheid waarop de socialistische beweging samenkomt om hun verwezenlijkingen in de bloemetjes te zetten. Dit is het ideale moment voor FOS om campagne te voeren.

In verschillende steden en gemeenten kan je ons terugvinden

met een interactieve campagnestand waar je onder meer onze actiekaart voor Waardig Huishoudwerk kan ondertekenen. Kom zeker een kijkje nemen en ontdek wat FOS voor jou in petto heeft!

Organiseer jij lokaal een 1 mei-viering? Bieden jullie ook een maaltijd aan? Gebruik dan zeker onze

placemats! Wil je graag een stand bemannen, een handje helpen of campagnemateriaal uitstallen? Neem dan contact op met FOS. Bel naar 02 552 03 15 of mail naar campagne@fos-socsol.be

Voor het bestellen van alle materialen surf je naar www.neemdehandschoenop.be

DOE MEE! NEEM DE HANDSCHOEN OP

STEUN FOS IN DE STRIJD VOOR WAARDIG HUISHOUDWERK

TOON JE WAARDERING,

NEEM DE HANDSCHOEN OP

EN SCHRIJF JE NAAM IN HET STOF!

Surf als de bliksem naar onze campagnewebsite **www.neemdehandschoenop.be**, schrijf je naam in het stof en toon je solidair met huishoudwerk(st)ers wereldwijd!

Op deze website kan je daarnaast allerhande informatie terugvinden over huishoudwerk(st)ers in het Zuiden en hun dagelijkse strijd voor waardering. Bestel er campagnematerialen en voer zelf mee actie. Kijk in de kalender welke activiteiten je niet mag missen!

**NEEM DE HANDSCHOEN OP,
OP FACEBOOK**

Ga naar onze website en schrijf je naam in het stof op **www.neemdehandschoenop.be** en deel je waardering via Facebook. Toon je vrienden dat je huishoudwerk waardeert!

Ga naar **www.facebook.com/fossocsol** en 'like' onze pagina.

KOM NAAR BUITEN MET DE CAMPAGNE

Laat Roos Van Acker en de poetshandschoen overal opduiken! Hang gedurende de maanden april, mei en juni, de FOS-affiches voor je raam, in je kantoor, in de bibliotheek, het gemeentehuis, het ontmoetingscentrum, op straat, ...

Kleed je lokaal in met onze mooie fototentoonstelling. Elf foto's vertellen het verhaal van de Boliviaanse huishoudwerk(st)ers. Ze laten je binnenkijken in hun leven en hun strijd voor erkenning. Hang de foto's op tijdens activiteiten of op een plaats waar veel mensen langskomen zoals een vormingslokaal, vergaderruimte of de ingang van de loketten van je kantoor.

LEEF JE IN TIJDENS HET CAMPAGNESPEL 'T IS PROPER

Ontdek zelf met welke problemen huishoudwerk(st)ers te maken krijgen en speel met je lokale afdeling het inleefspel 't is proper!

Tijdens dit spel vertegenwoordig je, samen met je teamgenoten, een huishoudwerk(st)er uit een ander land. Je doorloopt de verschillende kamers in het huis van je werkgever.

Aan de hand van vragen en doe-opdrachten leer je de werk- en leefomstandigheden van de huishoudwerk(st)ers kennen. Hierbij moet je rekening houden met de omstandigheden waarin zij werken en word je geconfronteerd met heel wat onrechtvaardigheden.

Tijdens hun schaarse vrije tijd mogen de huishoudwerk(st)ers naar het park gaan waar ze in contact kunnen komen met collega's. Hier wordt de strijd geleverd voor een beter leven en betere rechten voor alle huishoudwerk(st)ers. Net echt! Kom tijdens dit interactief spel te weten of jij hier in slaagt!

ORGANISEER EEN FILMAVOND

Om het thema van huishoudwerk op een leuke en ontspannen manier aan te kaarten kan je een filmavond organiseren. FOS heeft twee boeiende films in de aanbieding! The Help en Bread and Roses zijn echte aanraders!

Bij de films hoort ook een draaiboek vol nuttige tips om een interessante en vooral leuke filmavond te organiseren. Een recept voor hapjes, of formules om aan de film een debat of nabespreking te koppelen. Voor een geslaagde filmavond in je gemeente, met je organisatie, afdeling of team kan je de filmpakketten ontlenuen.

VROLIJK JE OUTFIT OP MET DE SOLIDAIRE FOS-SHORT!

Ook dit jaar kan je voor 8 euro solidaire schorten bestellen, met de slogan "Ik veeg hun problemen niet onder de mat". Blijf schoon met deze rode schort!

© Ali Selvi

BESTELLEN?

Je kan alle materialen bestellen via de educatieve medewerker van je organisatie of via FOS. Kijk op www.neemdehandschoenop.be, bel **02 552 03 15** of mail naar campagne@fos-socsol.be

JO IN ECUADOR

woont in Quito, de hoofdstad van Ecuador, en volgt er het waardig werkprogramma van FOS in de Andesregio op.

OP BEZOEK BIJ

Jo in Ecuador

Jo woont sinds juni 2010 in Ecuador, en werkt er voor FOS als coördinatrice van het waardig werkprogramma in de Andesregio. Regelmatig gaat ze op opvolgingsbezoek bij de partners in Colombia, waar FOS geen kantoor heeft.

Op maandag 4 november 2013 was Jo, samen met Ronny Le Blon en Sven Naessens van de Algemene Centrale Antwerpen-Waasland, te gast bij het huishoudpersoneel in Bucaramanga.

MAANDAG 4 NOVEMBER 2013

Om 6 uur 's ochtends komen we in Bucaramanga toe met de nachtbus uit Ciénaga. Daar hielden we de dag voordien nog stoere toespraken op een militantenbijeenkomst van SINTRAGRANCOL, de nationale vakbond van werknemers uit de bananensector. Deze vakbond is aangesloten bij FENSUAGRO en bij het intersyndicaal platform van de agro- en voedingsindustrie dat FOS en de Algemene Centrale sinds 2011 steunen. De opkomst was groot en de animo ook, mede dankzij het bezoek van de Belgische delegatie, en de oorverdovende 'vallenato' of walsdeuntjes die de frisse pinten vergezelden bij afloop van de bijeenkomst.

Aan het busstation nemen we een taxi naar het hotel om nog wat te rusten. Om 12 uur komt Jaime Díaz, algemeen secretaris van SINTRAIMAGRA, nationale vakbond van de voedingsindustrie, ons ophalen. Hij neemt ons mee voor een lekkere lunch. We maken kennis met syndicale delegees van de bedrijven Coca Cola, Alpina, Parmalat, kippenslachterij Madroño en met huishoudpersoneel uit Pam-

plona, een stadje dat 4 uur verder ligt. De verhalen die we te horen krijgen, zijn die over een antisynдикаal beleid, sociale conflicten, niet-erkende beroepsziekten, seksuele intimidatie en verdeeldheid onder de vakbonden. Zo zijn er maar liefst 7 vakbonden actief binnen Coca-Cola. Eén vrouw uit Pamplona vertelt dat ze 75 is maar nog steeds niet op pensioen kan - de pensioengerechtigde leeftijd is nochtans 55 in Colombia - omdat haar werkgever, de staat (!), haar pensioenrechten niet betaald heeft. Ze heeft met steun van SINTRAIMAGRA een rechtszaak aangespannen.

de sector. Het is een moeizaam proces dat veel tijd en energie kost, maar het doet deugd de positieve evolutie te zien. In het begin durfden deze vrouwen het woord 'vakbond' niet in de mond nemen en wisten ze niets af van hun rechten. Nu hoor ik ze zeggen dat ze trots zijn deel uit te maken van SINTRAIMAGRA, dat ze wakker geworden zijn, en dat

’ *We horen verhalen over een antisynдикаal beleid, sociale conflicten, niet-erkende beroepsziekten, seksuele intimidatie en verdeeldheid onder de vakbonden*

Na de lunch brengen we een vluchtig bezoek aan het syndicaal lokaal van SINTRAIMAGRA, waar de opgeheven vuisten op de muur woorden overbodig maken. Om 15 uur gaat de workshop van start met een 50-tal enthousiaste vrouwen uit de huishoudsector. SINTRAIMAGRA is ongeveer een jaar geleden begonnen met hen te organiseren en telt ondertussen 60 leden uit

organisatie het enige middel is om iets aan hun erbarmelijke arbeidsomstandigheden te veranderen.

Na afloop van de workshop staan ze erop ons mee te nemen naar hun huizen. Vaak zijn het alleenstaande moeders die minder verdienen dan het minimumloon (280€) en de huishuur van 250€ per maand onmogelijk kunnen

Een 50-tal enthousiaste huishoudsters wonen een workshop over arbeidsrechten bij in Bucaramanga in Colombia

ophoesten. Ze wonen daarom meestal in een kleine kamer in de armere wijken van Bucaramanga.

Als verrassing trakteren ze ons op een live-concert van rancheras (een soort countryliedjes) waarbij Ronny en Sven diep in de ogen gekeken worden. Hoewel de artieste in kwestie er af en toe een valse noot tussen gooit, is dit toch iets dat we nooit zullen vergeten.

We trakteren Jaime nog op een visgerecht en duiken dan ons bed in, want onze ogen worden zwaar en morgenvroeg moeten we alweer om 5 uur paraat staan voor terreinbezoeken aan de palmsector. ☆

FOTO'S SVEN NAESSENS

KEUKENTIP VAN HUISHOUDHULP AZUCENA

Varkensvlees met sinaas

Dit is een origineel, kruidig Colombiaans gerecht met een sterke citrus-smaak. Huishoudhulp Azucena Antolinez, aangesloten bij FOS-partner SINTRAIMAGRA, maakt dit heerlijke gerecht regelmatig klaar. Volgens haar is het een geweldige optie voor een elegant diner of voor een formele vergadering. Omwille van zijn lage caloriewaarde is dit gerecht bovendien geschikt voor alle soorten diëten.

INGREDIËNTEN (4 PERS.)

4 plakken varkensvlees
2 el olijfolie
250 ml sinaasappelsap
2 extra sinaasappels
1 el geraspte sinaasappelschil
150 ml bouillon
2 uien
2 preien
100 gr babywortelen
100 gr kerstomaten
100 gr champignons
1 el tijm
1 laurierblad
1 kaneelstok
peper en zout

BEREIDING

Haal het overtollige vet van het varkensvlees ■ verhit de olijfolie in een pot ■ fruit de uien ■ voeg de plakken varkensvlees toe en schroeï ze aan beide kanten dicht ■ voeg het sinaasappelsap, de bouillon, de geraspte sinaasappelschil, het laurierblad en de kaneelstok toe en laat deze 10 minuten mee koken ■ voeg de grof gehakte prei en de babywortelen toe en laat 10 minuten pruttelen ■ voeg de champignons en de kerstomaten toe en laat deze 5 minuten meekoken ■ voeg tenslotte de in schijfjes gesneden sinaasappelen toe en kruid met de tijm, peper en zout ■ Dien dit gerecht goed warm op ■ Buen provecho!

Neem mee de handschoen op

Steun FOS in de wereldwijde strijd voor waardig huishoudwerk

www.neemdehandschoenop.be

Poetsen, wassen, strijken en het vuile werk doen: de meer dan 100 miljoen huishoudhulpverleners wereldwijd halen er hun neus niet voor op. Zo maken ze zich onmisbaar in de samenleving, en dat verdient respect. Daarom neemt FOS de handschoen op voor huishoudwerk(st)ers in het Zuiden. Steun ons in deze strijd, zodat ze de waardering en de rechten krijgen die ze verdienen.

"Recht op Waardig Huishoudwerk" is een campagne van FOS, i.s.m. Vlaams ABVV, sp.a, de Algemene Centrale-ABVV, Socialistische Mutualiteiten en vzw Thuiszorg.

SOCIALE STRIJD
WERELDWIJD

Driemaandelijks tijdschrift
10de jrg. - nr. 1 januari - februari - maart 2014
v.u. Annuschka Vandewalle
tel 02 552 03 00 - info@fos-socsol.be

België - Belgique
P.B. - P.P.
Gent X
1/2348
P 308571